

[Askjær Jørgensen.]

dårlige samvittighed. Jeg mener, det er forkert at have en lovttekst, der giver mulighed for at fortolke loven forkert.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbe- slutning om barselorlov [af Ebba Strange m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 41. Fremsat 12/4 77).

Forslaget sattes til forhandling.

Socialministeren (Eva Gredal):

Må jeg først have lov til at udtrykke min beundring for de fire mænd, der er blevet tilbage for at høre om barselhvile. Jeg håber, de vil være her under hele behandlingen af sagen. Det er en sag, der i allerhøjeste grad også vedrører dem. Vi går jo ind for en udvidet barselhvile også til mændene.

Jeg vil gerne med det samme understrege, at jeg har betydelig sympati for de tanker, der ligger bag socialistisk folkepartis forslag. Når dette er sagt, så må jeg desværre sige, at jeg ikke har så meget at have denne sympati i. Men lad mig foretage en gennemgang af forslaget.

Forslagets hovedsigte er at give en forbedret stilling for forældre i forbindelse med fødsel og adoption ved at udstrække orlovsperioden og ved at give større erstatninger. Forslaget antages endvidere at have en række følgevirkninger, som er: besparelser på daginstitutionsområdet, forøgelse af beskæftigelsen, formindskelse af fremtidige familieproblemer og af antallet af problembørn, formindskelse af diskrimineringen mellem kvinder og mænd.

Generelt vil jeg gerne sige, at regeringen er opmærksom på de fordele over et bredt spektrum, som forbedrede regler for barselorlov vil

kunne indebære. Det indgår da også med vægt i børnekommissionens arbejde at overveje barselhvileordningen. Eventuelle forbedringer af barselorlovsordningerne og ændringer med henblik på at ligestille alle grupper overvejes i kommissionens udvalg vedrørende familiepolitiske foranstaltninger og i udvalget vedrørende tidlig, forebyggende indsats. Kommissionen er opmærksom på spørgsmålets store betydning, men mener dog, at det bør løses i sammenhæng med andre spørgsmål, som også er til behandling i kommissionen, vedrørende leveforholdene for familier med små børn.

Herunder falder først og fremmest spørgsmålet om barselorlov, betragtet som den periode omkring fødslen, som sikrer moderen hvile og ro til at tilpasse sig barnet. Herudover er der spørgsmålet om en efterfølgende omsorgsperiode for at sikre alle forældre mulighed for at være sammen med deres små børn også i nogle af døgnets bedste timer. Familier, hvor begge forældre har heltidserhvervsarbejde, er – som det også fremgår indirekte af bemærkningerne til SFs forslag – dårligt stillet i denne henseende, med risiko for at forældrenes og barnets kontakt med hinanden i det betydningsfulde første år bliver utilstrækkelig. Hertil kommer spørgsmålet om forbedrede muligheder for, at erhvervsarbejdende forældre selv kan passe deres børn, når de er syge eller af andre grunde i særlig grad behøver kontakt med forældrene.

Spørgsmålet om, hvor lang barselhvilen bør være, og hvornår omsorgsperioden skal begynde, kan ikke besvares isoleret. Kommissionen indsamler for tiden et væsentligt materiale til belysning af disse spørgsmål, som også er berørt i SFs forslag, såvel om de sundhedsmæssige som om de økonomiske og sociale sider. Materialet hidrører fra den foreliggende statistik og fra resultater, der efterhånden vil indgå fra igangværende forskning, herunder også forældrenes egne meninger om deres situation. Desuden inddrages resultaterne af det meget betydelige og mangeårige arbejde, der er gennemført i Sverige til belysning af tilsvarende spørgsmål.

Kommissionen agter ikke at stille forslag om barselhvile, før materialet er analyseret og bearbejdet i sin helhed under hensyntagen til de mange sammenhængende problemer og konsekvenser på arbejdsmarkedet og for familierne, som er forbundet med det.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at ligestillingsrådet i

[Socialministeren.]

1976 besluttede at tage alle de problemer, der knytter sig til graviditet, fødsel og pasning af det spæde barn, op til principiel overvejelse, og der er nu etableret samarbejde mellem børnekommissionen og ligestillingsrådet om forslag til løsning af barselhvilespørgsmålet.

Dernæst vil jeg gerne sige noget om økonomien i forslaget, et punkt, som forslagsstillerne kommer forholdsvis nemt over ved at anføre, at forslaget naturligvis i første række vil medføre øgede udgifter for det offentlige. Det er en bemærkning, jeg kan tilslutte mig. Det er beregnet, at gennemsnitligt vil forslaget omfatte 45.000 deltids- og fuldtidsbeskæftigede kvinder og lige så mange mænd. Gennemføres forslaget, er det beregnet, at bruttoudgiften vil blive ca. 1,3 mia kr. årligt i 1976-prisniveau. Det fremgår ikke af forslaget, om det også omfatter selvstændige og medhjælpende, men hvis de skal med, så bliver udgiften større.

Der er, som jeg har understreget, tale om bruttoudgifter, hvorfra der må trækkes besparelser på andre offentlige udgifter, måske på vuggestueudgifterne og i al fald på arbejdsløshedsdagpengene. En forlængelse af barselhvile vil give et mindre behov for vuggestuepladser i børnenes første år, men da der i forvejen er et stort udækket behov for vuggestuer, er det vanskeligt at afgøre, om der foreløbig vil blive besparelser af betydning på vuggestuefronten.

Besparelserne på arbejdsløshedsdagpengene ville blive ganske væsentlige, hvis man havde garanti for, at alle barselorlovssøgende forældre bliver afløst af ledig arbejdskraft. Det har man imidlertid ikke.

Forslaget rejser en række problemer, navnlig for relationerne på arbejdsmarkedet. En gennemførelse vil indebære en arbejdstidsforkortelse og dermed gribe ind i arbejdsmarkedets overenskomster. Forslagets bestemmelse om, at ingen skal kunne afskediges under graviditet eller ved et fravær i barselorlovperioden, betyder endvidere en begrænsning af arbejdsgivernes principielt frie ret til at foretage afskedigelser, som efter retspraksis anses for indeholdt i arbejdsgivernes ledelsesret.

Herudover må det nævnes, at spørgsmålene om barselorlov, om afskedigelse i forbindelse med graviditet og fødsel og om anciennitet i forbindelse med barselorlov i dag er reguleret både ved lovgivning og ved aftaler på arbejdsmarkedet. Der er tale om ikke let overskue-

lige forhold. F. eks. kan jeg nævne, at der i funktionærloven er bestemmelser, hvorefter en arbejdsgiver kun kan opsig en funktionær, der er gravid, med det denne tilkommende opsigelsesvarsel, hvis funktionæren har givet arbejdsgiveren meddelelse om graviditeten senest 3 måneder før den forventede fødsel. I tilfælde af en funktionærs graviditet er arbejdsgiveren endvidere forpligtet til at betale halv løn i 5 måneder i tiden fra arbejdsudygtighedens indtræden, dog tidligst 3 måneder før fødslen, og indtil 3 måneder efter. Også for tjenstemandsområdet gælder, at reglerne er reguleret i henhold til aftale i tjenstemandsloven. Også her skal der så foretages ændringer. Selv sømandsloven kommer vi ind på, fordi der efter forslaget også er tale om mænd. Sømandsloven indeholder betydningsfulde regler om retten til at afskedige sømænd - regler, som ikke kan forenes med SFs forslag.

Endelig er der dagpengeloven, hvorefter lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende har adgang til dagpenge ved fødsel og adoption. Det er nok et spørgsmål, om man ikke tjener sagen bedst ved at gå gradvis frem f. eks. gennem en forbedring af dagpengelovens regler. Et skridt i denne retning tog vi jo i 1975, hvor der blev givet mulighed for dagpenge ved adoption.

Jeg vil også nævne spørgsmålet om, hvilke virkninger barselorlov kan have for forældrerettigheder i relation til anden lovgivning, feriepenge, ret til at optjene anciennitet i ATP og det desværre aktuelle spørgsmål om forældre, som ønsker barselorlov under ledighed.

Jeg kan ikke angive nogen løsning på disse problemer, men vil blot pege på, at de vil gøre sig gældende med betydelig vægt, hvis et forslag som det foreliggende skal gennemføres.

Sammenfattende vil jeg sige, som nævnt i begyndelsen af min tale, at regeringen har megen sympati for de tanker og intentioner, som ligger bag forslaget, men at regeringen på den anden side ikke finder hverken økonomien eller tiden moden til at gennemføre et så radikalt forslag, som SFs forslag er. Spørgsmålet er, som det forhåbentlig også er fremgået, imidlertid ikke lagt væk, men vil blive taget op til overvejelse, når vi ser, hvad børnekommissionen og ligestillingsrådet når frem til i deres arbejde.

Inge Fischer Møller (S):

I forlængelse af socialministerens bemærk-

[Inge Fischer Møller.]

ninger vil jeg godt understrege, at den socialdemokratiske folketingsgruppe ser med meget stor sympati på SFs forslag. Der er nogle enkelte tekniske indvendinger. Dem har socialministeren peget på, så dem skal jeg ikke komme ind på her, ligesom jeg heller ikke vil komme ind på den tidsperiode, der er nævnt i SFs forslag, nemlig retten til 9 måneders barselorlov ved enhver fødsel eller adoption.

I socialdemokratiet er vi enige med SF i, at de regler, vi har nu for barselhvileordninger, ikke er tilstrækkelige. I vores interne drøftelser har vi også meget tit ligesom SF kigget på, hvilke ordninger man har i Sverige. I Sverige har forældre med erhvervsarbejde allerede nu ret til 7 måneders arbejdsfrihed efter et barns fødsel. Retten til orlov på denne måde kan frit fordeles mellem faderen og moderen til barnet. Der er yderligere forslag fremme om, at man skal kunne forlænge denne ordning, så den ikke kun omfatter 7 måneder; ordningen ønskes udvidet med yderligere 5 måneders orlov. Jeg skal ikke her komme ind på detaljerne i den svenske ordning, men blot understrege, at der ikke er tvivl om, at vi af svenskerne også på dette område kan lære en masse.

Det forslag, der er til behandling, er kun et forslag til folketingsbeslutning, der er ikke tale om et egentligt lovforslag, og som nævnt er jeg i princippet fuldstændig enig i de hovedtanker, der ligger i forslaget.

En af de ting, som jeg mener SF ikke har tænkt tilstrækkelig meget over, er den mulighed, det giver barnets fader for at deltage i barselorloven. Jeg mener, den nævnte periode for faderen er alt for kort. De samfundsmæssige fordele, SF peger på, vil jeg ikke kommentere her, men jeg vil i stedet for beskæftige mig med noget, som jeg synes er vigtigt, nemlig spørgsmålet, om det ikke er på tide, at vi lovgivningsmæssigt respekterer børnene. Ved at udvide barselorlovsordningen og ved at udvide den, så den også kommer til at gælde faderen til barnet, vil vi tvinge vort samfund til i højere grad at acceptere børnene som en del af samfundet. Det synes jeg er vigtigt, ligesom jeg også vil påpege, at arbejdsmarkedet jo på samme tid vil blive tvunget til at tage hensyn til, at vi også har børn i vort samfund.

Endelig giver tankerne i forslaget også mændene den mulighed, de har manglet, nemlig en

ret til at tage sig af deres børn, lære dem at kende, mens de er små. Ud fra en ligestillingsbetragtning synes jeg, det er godt og også nødvendigt.

Som jeg nævnte indledningsvis, har jeg ikke taget stilling til barselorlovsordningens længde, men tankerne bag forslaget synes jeg er gode. Imidlertid befinder jeg mig i den situation, at jeg faktisk er træt af at hugge en hæl og klippe en tå, når det drejer sig om vores børne- og familiepolitik. Socialministeren har nævnt, at der er nedsat et koordineringsudvalg med repræsentanter for ligestillingsrådet og børnekommissionen. De skal se på, hvordan en kommende barselhvileordning skal se ud. Jeg håber, det udvalg vil arbejde hurtigt, så vi kan få et andet grundlag at drøfte de tanker på, der ligger i SFs forslag.

Til slut skal jeg understrege, at nogle af de tanker, som står i SFs forslag, er identiske med et forslag, som socialdemokratiet fremsatte i juni 1971.

Erlendsson (FP):

Det er jo ikke første gang, vi observerer, at der ikke er mange i salen en fredag eftermiddag til en førstebehandling, men når socialministeren finder anledning til at bemærke, at der ikke er særlig mange mænd her i dag, så kunne det måske have den særlige begrundelse, at mændene ikke er så interesserede i en ændring af kønsrollemønsteret, som nogle kvinder åbenbart er.

Om selve forslaget må det umiddelbart forstås, at det ikke er et led i de omkostningsdæmpende foranstaltninger, som regeringen, hvis man skal tro økonomiministerens udtalelser i gårsdagens tv-udsendelse, arbejder så ihærdigt med til landets gavn. Det siges temmelig klart i bemærkningerne til lovforslaget, selv om der også nævnes besparelser, som dog nok er af noget tvivlsom karakter.

Nej, dette forslag sigter langt højere. Det vil have afgørende virkning på kønsrollemønsteret, det vil skabe større ligestilling mellem de to køn, siger forslagsstillerne. Tiderne skifter. Det, der engang var sandhed og råbte fra murene, er nu gammelt og ubrugeligt og forkasteligt. Hvor længe er det mon siden, at fru Ebba Strange, hr. Ole Henriksen og hr. Gert Petersen har løftet deres hoveder så meget, at de har læst, hvad der står over den dør, der fører ind til det rum, hvor tidligere ombudsmand, nu af-

[Erlendsson.]

gåede Stephan Hurwitz' buste står? Jeg tror ikke, man, dengang det blev skrevet, kendte begrebet kønsrollemønster, men man kan godt i dag opfatte det skrevne som en erklæring af kønsrollemønsterkarakter. Der står:

»Virk i fællig,
men forskellig.

Drag til minde:

mand er mand og kvinde kvinde.«

I lovforslagets bemærkninger står, at som forslaget er udformet, skal der ske en tvungen deling mellem forældrene med hensyn til de i alt 9 måneder, de kan holde fri. Hver af dem er berettiget til 3 måneders barselorlov, der ikke kan overføres til den anden, og som bortfalder, hvis den ikke udnyttes. Helt lige skal de dog ikke være, for senere hedder det, at af de 9 måneder, de tilsammen kan have, vil det være rimeligt at moderen får den største part, vel fordi hun bl. a. skal amme barnet. Det er jo ikke så let for faderen, hvis det skal være et brystbarn.

Hvor langt kan man egentlig tænke sig at gå fra SFs side i retning af med statsmidler at skabe behageligheder og bekvemmeligheder for den enkelte på alles bekostning? Hele lovforslaget ånder af den frygtelige byrde, forslagsstillerne åbenbart mener det er at have børn, at sætte børn i verden og at passe og opdrage børn. Det blev af tidligere generationer opfattet som den største lykke, og en væsentlig del af denne lykke var at bringe ofre, personlige ofre for børnenes skyld. I dag er den medicinsk-fysiologiske viden og teknik, vi behersker, kommet dertil, at enhver mand, enhver kvinde og mand, selv kan afgøre, om, hvornår og hvor mange børn han eller hun vil have. Ingen behøver på grund af kønsdriftens tilfredsstillelse at blive bragt i en situation, som han eller hun ikke magter eller ikke har forudset. Man har netop i dag alle muligheder for at planlægge, forberede og glæde sig til forældrerollen. Der er altså mindre grund end nogen sinde til gennemførelse af en sådan lov.

Ét vil jeg trøste mig med: at forslagsstillerne i deres ideelle bestræbelse på at ændre kønsrollemønsteret kun har tænkt sig at bruge pædagogisk-økonomiske midler, at der ikke er tale om hormonale eller kirurgiske tvangsindgreb.

Holm (V):

I forslaget om 9 måneders barselorlov til deling mellem forældrene er der tale om en væ-

sentlig nydannelse, som venstre har megen sympati for. I forslaget ligger der ikke blot ligestilling mellem kønnene, men tillige et særdeles væsentligt hensyn til den tredje part, barnet – et hensyn, der ofte træder noget i baggrunden i kampen om ligeberettigelse.

Venstre finder, at børnenes rolle generelt bør vurderes i sammenhæng med ændringerne i kønsrollemønsteret, og at forslag af denne art bør indgå i en større familiepolitisk sammenhæng, hvorunder man også må tage hensyn til de økonomiske forhold. Forslaget er på dette punkt meget løst.

Jeg kan af disse grunde ikke på venstres vegne give tilslutning til det foreliggende forslag, men vil gerne være med til at diskutere problemstillingen i udvalget.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Med mellemrum præsenteres vi jo for forslag om en udvidelse af barselorloven fra de nuværende 14 uger, og forslaget fra SF om en udvidelse helt op til 9 måneder plus 2 ugers omsorgslov til faderen, rundt regnet i alt ca. 40 uger, tør vel nok siges at være noget af det dristigste, vi er blevet præsenteret for her i tinget.

I bemærkningerne står der, at udgiften skal udredes af det offentlige. Det offentlige er som bekendt os alle sammen. Forsigtigt antydes der forøgede udgifter for det offentlige, der angives ikke nogen størrelsesorden, men den har vi jo lige fået oplyst af socialministeren, og den tør siges at være temmelig stor.

Til gengæld siges det også, at der er mindre besparelser, specielt med hensyn til daginstitutionsområdet. Heller ikke her er der noget tal, men lad nu det ligge.

Har forslagsstillerne mon gjort sig klart, hvilken uro det vil give på arbejdsmarkedet med de lange fraværsperioder, hvis vi skal have en barselorlov helt op til 9 måneder, ganske vist fordelt på begge forældrene? Det vil ikke give nogen kontinuitet inden for arbejdsmarkedet. Der vil stadig væk være perioder, hvor man skal afløses af vikarer, som ikke er trænet op til det arbejde, de skal overtage. Dermed følger en mindre produktion, og produktionen er jo først og fremmest forudsætningen for, at vi overhovedet har råd til ekstraudgifter.

I bemærkningerne har jeg set, at man nævner forskellige kategorier i vort samfund, som skal være berettigede til denne udvidede barsel-

[Karen Thurøe Hansen.]

orlov, men jeg har et helt konkret spørgsmål til forslagsstillerne: Hvor står den medhjælpende hustru i denne forbindelse? Eksisterer de private erhvervsdrivende og disses hustruer overhovedet ikke i SFs terminologi? I forvejen ydes der kun de medhjælpende hustruer barselorlov i 4 uger og i visse tilfælde endnu mindre, så der er for mig at se ingen grund til at fremhæve en bestemt kategori af kvinder som værende de dårligst stillede i vort samfund.

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig bemærkningerne om, at vi skal give vore børn så gode startbetingelser som muligt, samt at den fysiske og psykiske omsorg i barnets første levetid er af væsentlig betydning.

Jeg anser bemærkningen om omsorgsorlov til faderen omkring fødselstidspunktet for at være mindre seriøs – men alligevel, ved nærmere eftertanke, så har man jo af og til hørt om, at det er fædrene, der har de største efterveer.

Det er sandsynligt, at spørgsmålet om barselorlov trænger til en revision. Vi har af ministerens redegørelse hørt, at det efterhånden vil blive taget op til en revision, så der kan blive ligestilling mellem kvinderne, men SFs forslag, som det ligger foran os, kan det konservative folkeparti ikke medvirke til at gennemføre.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Centrum-demokraterne vil gerne medvirke til at forbedre forholdene lige så stille, som der nu bliver penge til det, altså ikke med det samme og så omfattende, at forslaget går langt ud over, hvad centrum-demokraterne har tænkt sig angående barselhvile.

Imidlertid er der et sammenfald i hensigten med forslaget og nogle tanker, vi selv har, og som omfatter en mulighed for den af forældrene, der ønsker det, til at blive hjemme hos deres barn indtil det andet leveår gennem et forhøjet børnetilskud. Det er økonomisk mindre omfattende, men hensigten er jo den samme, så vi vil gerne kigge på forslaget i udvalget.

Tove Jørgensen (DKP):

Det er meget rørende: hver gang der tales om pensionister, kvinder, børn, åndssvage og andre ydergrupper her i samfundet, så er der ikke grænser for den sympati, man møder fra samtlige folketingets partier. Desværre er det sådan, at når der skal konkret handling til, så

ser det lidt mindre lyst ud, og så sker der lidt mindre.

Jeg kan da godt sige, at vi fra kommunisternes side har meget stor sympati for de intentioner, der ligger i SFs forslag, og jeg kan ligesom en lang række andre ordførere dele SFs holdning til, at der trænges til en alvorlig revision på hele det område, der vedrører barselhvilen, men jeg kan da godt få lidt myrekryb, når jeg hører socialministeren henvise til, at børnekommissionen skal være færdig i en hel masse forskellige udvalg, før der kan ske noget.

I folketingsåret 1974–75 ved debatten om kvindekommissionens afsluttende betænkning sagde fru Ritt Bjerregaard fra socialdemokraterne, at man ønskede den svenske ordning indført her. Der er ikke sket noget siden. I dag hører vi fru Inge Fischer Møller nævne den samme lovgivning i Sverige. Derefter skal det åbenbart vente endnu en gang.

Først laver vi en kvindekommision, og så kan den få lov at blive færdig. Så laver vi en børnekommission og en ligestillingskommission, og når de er færdig med deres arbejde, så kommer der nok en ny kommission, der skal se på det fra en anden vinkel. Sådan kan vi jo blive ved. Det virker ikke særlig betryggende.

Hvad angår det konkrete forslag, der ligger her, synes vi, det på en måde er et skrivebordsarbejde, der måske ikke i tilstrækkelig grad tager hensyn til kvindernes konkrete vilkår. Selv om jeg ikke er så forfærdelig enig med hr. Erlendsson, så finder jeg, at lighed er ikke et spørgsmål om ensartet behandling. Jeg tror dog ikke, jeg tolker dette på samme måde som hr. Erlendsson, for i hans opfattelse kan der nok ligge en tilbøjelighed til at trænge kvinderne tilbage til hjemmet, og det mener jeg bestemt ikke er ønskeligt. Vi kan ikke se bort fra, at der er nogle biologiske forskelle, men der er nogle klassemæssige forskelle, som der først og fremmest må tages hensyn til, når der skal gennemføres en barselhvilelovgivning. Det er ikke det samme at være kvinde på en fabrik, måske stå i osen fra chokoladesovs på en biskuitfabrik, mens man er gravid, og så at arbejde på et kontor. Det er rigtigt, at der er nogle problemer også for de kvinder, der arbejder på kontor, og for højtuddannede kvinder med hensyn til avancement osv., og derfor er det rimeligt at stille mænd og kvinder lige, men vi kan ikke se bort fra, at de andre kvinders behov er betydeligt mere påtrængende. Dette forslag tilgodeser

[Tove Jørgensen.]

først og fremmest de gifte kvinder og de højtuddannede kvinder med de gode stillinger, men glemmer de enlige mødres situation, også i forhold til arbejdsmarkedet, når der er tale om barselhvile.

Man har heller ikke taget stilling til perioden før fødslen, som i mange tilfælde kan være meget vigtig for kvinder, der har hårdt fysisk arbejde eller stressende arbejde. Det burde ikke være sådan, at den periode, man har været fraværende inden fødslen, skulle tælle med og trækkes fra den periode, man har efter fødslen, for så vil det jo netop gå ud over det barn, det drejer sig om.

Dernæst kommer, at det ligesom har været moderne i de senere år at opfordre kvinder til at lade være med at amme og i stedet for fylde ungerne med Eledon. Det er ikke ligefrem det, der burde være sagen, og når man har accepteret det, så har det jo netop været, fordi kvinderne har været budt nogle vilkår, hvorunder de i virkeligheden ikke var i stand til at amme deres børn. Vi kender godt problemstillingen med de piger, der må stå ude på fabrikkens toilet og malke ud, fordi ungerne er på vuggestue og de derfor ikke kan amme dem, selv om de måske gerne ville. Der er altså ikke tale om noget frit valg med hensyn til amning.

Det må også tages i betragtning, at både kvinder og børn skal restitueres efter fødslen, og specielt hvis kvinderne ammer, må de have mulighed for ikke at have hårdt belastende arbejde – under hensyn til de problemer, jeg nævnte før i forbindelse med amningen. Derfor kan der i det første halve år ikke være ligestilling på den måde, at der er ens vilkår for mænd og kvinder.

Med hensyn til den øvrige periode er vi meget enige i, at da må man have en ligestilling mellem mænd og kvinder, hvis man skal forsøge at ændre noget på kønsrollemønsteret, men jeg tror personligt ikke på, at det er den måde, man vil kunne ændre det på. Der skal en helt anden holdning til i samfundet, der skal en helt anden holdning til på arbejdsmarkedet og helt andre krav til også herindefra, hvis det skal kunne lykkes.

Jeg vil gøre nogle enkelte bemærkninger til de enkelte forslag, der er indeholdt i SFs beslutningsforslag.

Vi er enige i, at faderen også bør have ret til omsorgslov i forbindelse med fødslen, og vi er enige i punktet om, at der skal være fuld

dækning for tabt arbejdsfortjeneste. Vi er ikke helt enige i, at beløbet skal udredes af det offentlige. Vi mener, der må være tale om arbejdsgeverbidrag – ikke alene fra arbejdsgivere, der beskæftiger kvinder, men fra alle arbejdsgivere, sådan at der er tale om solidaritet. Det kan måske også skaffe kvinder ind på nye arbejdspladser.

Vi mener også, at det i punkt 6 burde tilføjes, at der ikke skulle være tale om tab af anciennitet for kvinder, der har barselhvile, hvis der skal være tale om ligestilling.

I det store og hele kan vi som sagt gå ind for en hel række af forslagens punkter, selv om vi har vores forbehold. Vi ville derfor have stillet ændringsforslag, hvis forslaget kom til anden behandling, hvad der jo ikke er udsigt til.

Grethe Philip (RV):

Hr. Erlendsson citerer »Mand er mand og kvinde kvinde«, og det er da så rigtigt, som det er sagt – og gud ske lov for det! – men jeg har egentlig slet ikke læst forslaget fra SF på den måde, at det skulle tage afstand fra dette citat. Tværtimod, kan man sige. Der står også: »Virk i fællig«, og det er vel netop noget, man tager op i SFs forslag. Der er visse særlige problemer i livet for henholdsvis manden og kvinden, og det skal man tage hensyn til også omkring fødslen, men der må også på det område efter fødslen være mulighed for at virke i fællig, sammen omkring barnet. Det synes jeg egentlig er en ganske overordentlig smuk grundtanke, som jeg helt kan slutte mig til.

I det radikale venstre er vi enige med forslagsstillerne om, at der er et stort behov for at forbedre reglerne for barselhvile. Det gælder for de medhjælpende hustruer, der i øjeblikket har ringere barselhvilebestemmelser end lønmodtagerne, idet de jo kun har ret til dagpenge i 4 uger, mens de andre har 14 uger. Men det gælder jo også lønmodtagerne, at deres 14 uger for mange er en meget kort tid, og vi ser gerne, at man får en længere barselhvile. Det gør vi ikke alene af hensyn til kvinderne, men måske i endnu højere grad af hensyn til børnene. Vi har efterhånden fået mange oplysninger om, hvor vigtigt det er, at der er ro omkring moderen både i tiden inden fødslen og et langt stykke tid efter fødslen, så hun kan være omkring sit barn. Det gælder naturligvis ganske særligt, hvor barnet på en eller anden måde er begyndt med et handicap, enten det så er psykisk eller fysisk. Så er der brug for en meget

[Grethe Philip.]

tidkrævende omsorg omkring barnet for hurtigst muligt at få det på ret køl igen, hvis det kan lade sig gøre, eller i hvert fald at give det de bedst mulige startvilkår.

Det er karakteristisk for SF, at de i mange af deres forslag stiler meget højt. Hvis det drejede sig om et program, så forstår jeg det. Det gælder jo også for de andre partier, at vi i et program udmønter nogle meget langsigtede mål. Men jeg har lagt mærke til, at man også kommer med det som lovforslag eller forslag til folketingsbeslutning, og det er en helt anden arbejdsmetode, end vi har i det radikale venstre. Vi ønsker i de ting, vi vil have behandlet her i folketinget, at føre en realpolitik, at fremføre de ting, som vi mener der er grobund for, og som vi har en rimelig mulighed for at komme igennem med.

SF må vide, at det forslag, der her foreligger, er aldeles urealistisk. Jeg kan bare henvise til de tal, som socialministeren nævnedes. Det er aldeles utænkeligt, at vi her skulle kunne vedtage et sådant lovforslag under de økonomiske forhold, der er i øjeblikket, og som vi også må vente en lang tid fremover. Jeg vil næsten appellere til fru Ebba Strange, der skal være ordfører her, og som er forslagsstiller, om det dog ikke ville være klogere at gå ind i et realistisk samarbejde med andre partier om noget mere moderat end at holde stejlt på et forslag, der ligger langt, langt uden for virkelighedens verden.

Jeg vil slutte med at sige, at det radikale venstre prioriterer spørgsmålene omkring spædbørnene, herunder også spørgsmålet om barselhvile, meget højt, og vi håber, at vi kan komme igennem med forbedringer på de områder inden for en meget nær fremtid.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti ser med megen sympati på det foreliggende forslag. Det stemmer helt igennem med partiets familierpolitik. Vi har tidligere fremsat lovforslag om øget barselhvile og har i et skriftligt spørgsmål til handelsministeren for nogen tid siden fremført det uheldige i, at funktionærer ved adoption er dårligere stillet med hensyn til barselorlov end andre lønmodtagere.

Vi er klar over, at det er et meget dyrt forslag, og at det ikke kan gennemføres, sådan som det står. Der er også et forlig partier imel-

lem, som vel hindrer det. Men vi må håbe, at det efterhånden må blive gennemført, og at vi får et mere børnevenligt samfund, sådan at vi kan undgå at slå 26–28.000 børn ihjel om året.

Alice Hedegaard (DR):

Retsforbundet har også megen sympati for dette forslag. Vi mener, det vigtigste må være at få en barselorlov, der er ens for alle kvinder, hvad enten de er funktionærer eller arbejdere. Uden på nogen måde at ville diskriminere – selv om jeg nok bliver beskyldt for det – så er jeg altså lidt betænkelig ved forslaget om, at fædre skal kunne få orlov. Jeg tror, de færreste vil kunne passe både hus og barn i 3 måneder, men det er måske mig, der ser forkert på det.

Det stadigt dalende fødselstal, der – hvis nedgangen i det fortsætter – om 5 år vil være helt katastrofalt lavt, skyldes ganske sikkert bl. a. risikoen for opsigelse på grund af graviditet. Risikoen for opsigelse er stor, og lige meget hvor meget man lovgiver, kan man vel aldrig forbyde arbejdsgiverne at opsiges folk, uanset om de er gravide eller ej.

Jeg savner nogle oplysninger i forslaget. Hvornår skal barselorloven træde i kraft? Mange kvinder bliver unødigt overanstrengt, fordi de gemmer deres orlov til fødselstidspunktet. I dag tæller sygdom 8 uger før fødslen som orlov, også sygdom, som ikke har noget at gøre med graviditet eller fødsel. Skal det vedblive at være sådan? En kvinde, der venter tvillinger, bliver altid indlagt i op til 2 måneder før forventet fødsel for ikke at føde for tidligt. Denne kvinde, der får en dobbelt arbejdsbyrde, har altså i realiteten nu kun 6 ugers barselorlov.

Som ved alle gode forslag kommer spørgsmålet om det økonomiske ind, men da dette er et meget vigtigt problem at få løst, må der kunne skaffes dækning for det. Jeg mener, det vigtigste må være at få 6 måneders barselorlov til alle kvinder; fædrenes eventuelle orlov må komme i anden række – hvis og når vor økonomi bliver bedre.

Men retsforbundet er som sagt positivt og vil med interesse følge forslagens videre skæbne.

Tyroll (VS):

Nu er det meget skarpsindigt blevet konstateret her fra talerstolen, at der er nogle mænd,

[Tyroll.]

der har nogle andre kønspolitiske interesser osv. Jeg ved nu ikke, om det er helt rigtigt. Jeg mener nok, at denne problemstilling er noget, som man i ret høj grad skulle kunne tage op i fællesskab og prøve på at få løst i fællesskab. Vi synes fra VS' side, at det er godt, at dette forslag er fremkommet; det er nogle problemer, der optager sindene meget, også i VS, og noget, der bliver diskuteret meget rundt omkring i organisationerne.

Jeg må sige, at vi opfatter hele spørgsmålet om fødsel og opvækst af børn som et samfundsmæssigt anliggende og også som et samfundsmæssigt ansvar, og derfor kan vi ikke se, at den indvending, der umiddelbart blev rejst fra socialministerens side, at der er offentlige udgifter forbundet med forslaget gennemførelse, kan være særlig afgørende. Der er selvfølgelig offentlige udgifter forbundet med det, men det bør ikke være en hindring for, at forslaget nyder fremme.

Vi er nok lidt uenige med forslagsstillerne i de betragtninger, der er fremført omkring besparelser på daginstitutionsområdet, hvor man altså forventer en nedgang i antallet af pladser på daginstitutionsområdet. Det kan VS ikke tilslutte sig. Vi mener, at daginstitutionspladserne skal være der. Det skal ikke være muligt at afvise børnene, indtil de f. eks. er 9 måneder gamle. Grunden til dette er bl. a., at man i givet fald vil kunne forudse nogle vanskeligheder omkring kvindens genplacering på arbejdsmarkedet og ligeledes i den forbindelse nogle vanskeligheder og økonomiske forringelser for kvinderne og familierne, når sikringsordninger i form af erstatning for tabt arbejdsfortjeneste osv. bortfalder ved orlovsperiodens overskridelse. På dette punkt er vi nok lidt betænkelige ved det, der er indeholdt i forslaget.

Dernæst må vi også sige, at barselorlov løser ikke hele problemet i forbindelse med små børns opvækst her i samfundet. Vi mener nok så meget, at der må ses på småbørnsfamiliernes problemer med hensyn til arbejdstiden. 2 udearbejdende forældre, begge med 8 timers arbejdsdag, er for stor en belastning for en familie med små børn, hvad enten disse er over eller under 9 måneder. Familien har brug for en nedsat arbejdstid, og det må der også gøres en del ved.

Det er klart, at man her begynder at komme ind på nogle problemstillinger, som kan opfattes som en indblanding i arbejdsgivernes ledel-

sesret og i overenskomstforhold. Men jeg vil nok sige, at vi på dette punkt ikke er særlig betænkelige over for indgreb. Vi er nok mere betænkelige over for andre indgreb, som er foretaget over for arbejderklassen. Vi finder, som jeg sagde tidligere, at der her er tale om et samfundsmæssigt ansvar.

Dernæst må jeg sige, at det også i forslaget bør præciseres, at arbejdsløse, såvel kvinder som mænd, skal stilles lige med dem, der har arbejde. På dette punkt drejer det sig bl. a. om tidspunktet for barselorlovens påbegyndelse, hvor der har været eksempler på, at arbejdsløse gravide kvinder tvinges til at påbegynde barselorloven flere måneder før fødslen, fordi der ikke er nogen arbejdsgiver, der vil antage en kvindelig arbejder, der skal føde inden for et par måneder. Det er nok noget, som bør præciseres i forbindelse med forslaget, og som bør tages op i udvalget, i det omfang vi overhovedet får dette forslag til udvalgsbehandling.

Hertil kommer, at der nok også skal ses på problemet om ligestilling for kvinder under uddannelse; spørgsmålet kunne også behandles i udvalget om studietidsforlængelse og økonomisk støtte. Endvidere er der det spørgsmål, som også andre har været inde på, hvordan tingene stiller sig for enlige kvinder, hvor vi mener, det bør præciseres, at hensynet til det barns tarv, som er født af en enlig kvinde, skal tilgodeses derigennem, at den enlige kvinde kan oppebære samtlige 9 måneders barselorlov.

Hvad angår selve finansieringen, kan vi erklære os enige. Vi er ellers principielt modstandere af arbejdsgivertilskud, som dette godt kan smage lidt af med det offentliges betaling af den tabte arbejdsfortjeneste. Men vi finder, at det er en betingelse for at modvirke forskelle i virkningen over for de enkelte kvinder og familier, alt efter hvor man beskæftiges i samfundet. Derfor ser vi også positivt på forslagens indhold, som fjerner forskellen i funktionærers og arbejderes vilkår. Men vi mener også, at der tilbagestår at arbejde noget mere med spørgsmålet om den diskriminering på arbejdsmarkedet, der fremkommer som følge af, at det er kvinden der føder barnet, og også at sikre sig imod, at der finder en fortsat diskriminering sted som følge af, at manden får barselorlov, og at det eventuelt ved frivillighed kan medføre en speciel diskriminering over for de mænd, som ønsker at benytte sig af denne mulighed for at tage barselorlov.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ebba Strange) (SF):

Jeg skal på forslagsstillernes, SFs, vegne takke for den omfattende sympati, som dette forslag er blevet mødt med, og jeg skal knytte nogle kommentarer dels til ministerens, dels til nogle af ordførernes indlæg.

Denne ret omfattende sympati tager jeg som et udtryk for, at vi muligvis kan komme videre med forslaget. Selvfølgelig kan vi ikke komme videre i denne samling, men der er jo da mulighed for at tage problemet op igen. Det er beklageligt, at så mange mener, at de har så forfærdelig lidt økonomisk at have denne sympati i. Fru Grethe Philip beder os i socialistisk folkeparti om at arbejde lidt mere realistisk, at gå ind i nogle realistiske forhandlinger i stedet for at fremsætte ideelle forslag, der nærmest har karakter af programerklæringer. Dertil vil jeg sige, at det er min erfaring, at nogle af de ting, vi er kommet med for år tilbage, og som egentlig var programerklæringer, men som er blevet fremsat gang på gang, alligevel efterhånden vinder en vis tilslutning, og at det også kan have sin funktion at fremsætte ting, der har programmatisk karakter. Endelig er det jo udtrykkeligt et forslag til folketingsbeslutning, vi har fremsat, og ikke et nøje gennemarbejdet lovforslag.

Jeg bliver selvfølgelig ikke så afskrækket af de 1,3 mia kr., socialministeren sagde det ville koste, som fru Grethe Philip bliver, og det skyldes, at jeg mener, vi prioriterer udgifterne forkert i dette land; jeg mener virkelig, at udgifter i forbindelse med børn burde opprioriteres. Fru Grethe Philip ved også, hvor meget vi har diskuteret hele spørgsmålet om daginstitutioner, hvor vi heller ikke er enige. Så kan man kalde det realisme eller ej, men vi har nok en lidt forskellig opfattelse af, hvor vi gerne ville igennem med nogle andre realiteter end dem, vi er vidne til til hverdag. Men selvfølgelig er vi i SF villige til at gå ind i nogle konstruktive forhandlinger, der ikke siger, at det lige præcis er alt det her, vi skal have opfyldt på én gang, men vi vil gerne være med til at sætte en udvikling i skred, der peger i den retning, som vi her har lagt frem.

Så sagde ministeren, at man fra regeringens side ville afvente arbejdet i børnekommissionen, fordi ministeren mente, at der var mange ting, der skulle ses i en sammenhæng, før man kunne tage stilling til dette forslag, og hr. Ty-

roll var inde på lidt af det samme. Jeg kan da kun erklære mig helt enig i, at dette her ikke løser alle børnenes problemer, det løser heller ikke alle børnefamiliernes problemer, og det løser da fremfor alt slet ikke vores kønsrolleproblemer. Så naiv er jeg ikke, at jeg tror det. Men jeg tror, at det, hvis det blev gennemført, ville være med til at give børn bedre startvilkår i tilværelsen, og det ville være med til at skabe den holdningsændring, der, hvad hr. Tyroll var inde på, er en forudsætning for, at det her skal få den virkning, som vi ønsker.

Fru Alice Hedegaard var lidt betænkelig ved, om fædre kunne passe hus og børn, og der er andre, der inden behandlingen her har spurgt mig, hvor mange fædre jeg mente der ville udnytte muligheden for at få barselorlov. Der er jeg stadig væk ikke naiv. Jeg tror ikke, det vil blive udnyttet vældig meget i starten, for vores drenge er ikke opdraget til at passe hus og børn. Men jeg tror, at når vi giver dem muligheden, vil det udvikle sig efterhånden. Jeg tror, vi alle sammen kender flere unge fædre i dag, der er parate til at tage et slæb med at passe hus og børn, end vi kender eksempler på det fra vores egen generation; det kør jeg da i hvert fald.

Jeg tror som sagt, at denne mulighed kan være med til at fremme den tendens.

Så er de svenske forhold blevet nævnt et par gange. Når vi fra SFs side ikke har fremsat et forslag, der er identisk med det svenske, er det, fordi det svenske bygger på frivillighedsprincippet, altså man giver i alt 7 måneder, og dem må man så dele, som man har lyst til, og som man bliver enige om. De tilbagemeldinger, vi har fået fra Sverige, går ud på, at det kun er 1 eller 2 pct. af fædrene, der deltager i de 7 måneder, altså at mødrene tager dem alle sammen. Det har selvfølgelig meget at gøre både med forholdene på arbejdsmarkedet og med den kulturtradition, vi har, hvor fædre traditionelt ikke føler, at de magter det store arbejde, det er at passe hus og børn.

Derfor har vi foreslået, at de tre måneder skal falde væk, hvis ikke faderen tager dem. Det vil altså sige, at hvis en familie vil have gavn af dem, må han tage dem. Derfor ligger der selvfølgelig en vis tvang i det, men samtidig indeholder det altså det, at alle i hvert fald har ret til de 6 måneder, og det synes vi også er en stor fordel. Vi er nemlig også helt sikre på, at hvis vi skal modarbejde den diskrimina-

[Ebba Strange.]

tion, der finder sted over for forsømmelser i forbindelse med børnefødsler og i forbindelse med børns sygdom, så skal vi på grund af det traditionelle kønsrollemønster have nogle mænd til at deltage i dette, for det vil være medvirkende til at fjerne diskriminationen.

Jeg er enig med den ordfører, der sagde, at nogle af de fædre, der vælger at benytte sig af tilbuddet, i starten vil blive omfattet af den diskrimination. De vil måske også blive udsat for hånende bemærkninger og en anden holdning fra deres arbejdskammeraters side, men vi skal jo i gang, vi skal gøre et eller andet, hvis vi vil være med til at fremme denne udvikling.

Jeg er selvfølgelig spændt på, hvor længe socialministeren har tænkt sig børnekommissionen skal arbejde, for jeg synes, problemerne trænger sig på, ikke bare disse, men også andre problemer, som børnekommissionen arbejder med. Det kan socialministeren vel ikke svare på i dag, men jeg håber, at vi i hvert fald på et tidspunkt kan få lidt mere at vide om, hvor langt man egentlig er, hvad man arbejder med, og hvor længe man har tænkt sig den kommission skal sidde og arbejde. Fru Tove Jørgensen har jo ret i, at når vi nedsætter en kommission, sker der ikke noget, så længe den sidder, og da jeg synes, mange af disse problemer trænger til at blive løst, håber jeg, at den ikke skal sidde alt for længe.

Flere ordførere og også socialministeren har nævnt, at vi går langt ind i nogle aftale- og arbejdsmarkedsforhold. Både socialministeren og jeg var med på kvindekonferencen i Mexico, som FN afholdt for et par år siden. Jeg husker vores diskussion dér, hvor vi ikke fra Danmarks side kunne stemme for et resolutionsforslag, der gik ud på, at kvinder ikke måtte afskediges, når de var gravide, eller når de havde barselorlov. Danmark kunne ikke stemme for det, fordi det gik imod det aftalestof, der var på arbejdsmarkedet.

Jeg kan da godt forstå socialdemokratiets bekymring over at vedtage love herinde, der går imod arbejdsmarkedsaftaler, men det har de jo dog ikke altid så store betænkeligheder ved, men nu har man det altså på dette område. Når vi netop har ønsket at fremsætte forslaget her i tinget, er det ikke, fordi vi ikke ved, der ligger aftalestof bagved, men fordi vi mener, at når vi herinde laver en lovgivning, må man rette sig efter den ude på arbejdsmarkedet.

Fru Inge Fischer Møller var også meget positiv og nævnede, at forslaget nærmest var identisk med et forslag, socialdemokratiet selv havde fremsat, og det kan jeg da kun være glad for, jeg kan kun takke for tilslutningen, for det betyder vel, at vi kan komme rimelig hurtigt igennem. Det er også vigtigt at få nogle flere diskussioner om det økonomiske, så man undgår dette med at regne en bruttoudgift ud uden at være meget opmærksom på, hvad vi sparer i den anden ende. Hr. Tyroll siger, at han ikke er enig med os i, at vi kan spare daginstitutionspladser som følge af det, vi her foreslår, fordi han ikke mener, at vuggestuebørn indtil 9 måneder skal afvises. Det mener jeg sådan set heller ikke, men jeg kender så meget til familier med småbørn, at jeg ved, at når det drejer sig om børn under 6 måneder, vil de allerfleste familier helst beholde dem hjemme, i virkeligheden kommer de fleste af de børn, der er på vuggestuerne, fordi de er tvunget til det, fordi vi har den meget korte efterfødselsorlov på 6 uger.

Så har man også spurgt mig, hvorfor vi slet ikke beskæftiger os med tiden før fødslen, altså graviditetsperioden. Dertil kan jeg sige, at forslaget udelukkende tager sigte på tiden efter fødslen, vi har ikke tænkt os, at de regler, der gælder for tiden før fødslen, skal forringes, men vi vil have garanti for, at man efter fødslen har ret til disse ting.

Lampen lyser, så jeg kan ikke nå at tage stilling til alle de problemer, der er rejst, jeg skal kun lige sige én ting om de enlige mødre, som også nogle har været inde på. Hvis vi kan nå til, at alle kvinder får 6 måneder, synes jeg, vi er nået temmelig langt. Jeg har også kendskab til den side af livet og ved, at kvinder i mange tilfælde egentlig gerne vil ud og have noget at bestille, hvis de har gået alene sammen med et spædbarn i 6 måneder, så jeg synes ikke, de enlige kvinder er blevet forbigået i dette forslag.

Fru Tove Jørgensens bemærkning om, at det kun eller hovedsagelig løser de gifte kvinders problemer, kan jeg simpelt hen ikke forstå; bl. a. har vi ikke skrevet et ord om, at fædre og mødre skal være gift med hinanden.

Jeg takker som sagt for den venlige modtagelse, lovforslaget har fået, og jeg håber, vi kan arbejde videre med det.

Erlendsson (FP):

Disse mange interessante indlæg sætter naturligtvis tanker i gang. Nu står der ganske vist

[Erlendsson.]

i bemærkningerne, at af de 9 måneder bør kvinden nok have hovedparten, men det står ikke i selve loven; dér står, at den ene af forældrene kan have op til 6 måneders orlov. Det betyder, at hvis en mand finder en særlig børnevenlig kvinde, kan han komme uden om 26 ugers reglen, hvis han vil, og altså leve et liv som barnefader med små anstrengelser i hele sin kones fertile periode. Det er jo en konsekvens af loven.

Formanden:

Der er 2 minutter tilbage.

Erlendsson (FP):

Når fru Grethe Philip siger »Virk i fællig«, glemmer hun »men forskellig«. Min mening er, at manden skal sørge for konen og konen skal sørge for barnet. Sådan tror jeg også at de, som skrev det på muren herude, tænkte det.

Der går en skillelinje mellem, om der primært er tale om et samfundsansvar eller om et forældreansvar over for børnene. Jeg mener, at det er et forældreansvar, et personligt ansvar primært, men naturligvis skal samfundet tage sig af dem, som forældrene ikke kan sørge for, derom kan vi ikke være uenige.

Endelig vil jeg sige, at troen på, at en længere barselorlov end den, man har i dag, er noget særlig fremmende for kvindens muligheder for at amme, er forkert. Det, det kommer an på, er, om kvinden har barnet hos sig; derfor burde man gå ind for vuggestuer ved virksomhederne. Men det er de partier, som er til venstre her i salen, gået bort fra, så vidt jeg forstår. Jeg mener, at det, der kan forstyrre muligheden for at amme, er, at moderen skal være væk fra barnet i otte timer eller mere, og at det, der vil fremme det, er, at hun har barnet lige i nærheden, og at der er mulighed for hende for at gå ind til det og pusle om det og die det, når hun har trang til det, og når barnet har trang til at få noget fra hende. Det kunne man jo sagtens lave. Det går vi ind for i mit parti.

Formanden:

Til oplysning for andre end præsidiets medlemmer kan jeg sige, at taletiden i anden omgang er tre minutter.

Tove Jørgensen (DKP):

Lige en bemærkning i anledning af det sidste, hr. Erlendsson var inde på. Det er jo helt

logisk, at hvis en mor ikke kan være sammen med sit barn i de 8 timer, er hun afskåret fra at amme det, og det tvinger faktisk mange kvinder til ikke at kunne amme deres børn, selv om de gerne ville. Der er også det, at en ammende kvinde kan have behov for ikke at have alt for stressende arbejde og at kunne være sammen med sit barn. Derfor lægger vi vægt på, at man i det første halve år fortrinsvis må tilstræbe at kvinden og barnet kan være sammen, men i andre tilfælde, altså hos familier, der har børn over og under ni måneder, kan der være tale om ligestilling.

Hvad angår det, fru Ebba Strange var inde på hun ikke kunne forstå, må jeg sige, at jeg egentlig ikke har skelnet mellem, om man levede sammen papirløst eller ikke, men jeg går ikke ud fra, at fru Ebba Strange går ind for, at der skal kunne gives barselorlov til den, der er biologisk far til et barn, som vedkommende i øvrigt ikke har noget at gøre med. Så det er egentlig dér, vi skelner, og det er dér, de enlige piger kan blive ramt og derfor skal have de samme vilkår som to forældre med børn, hvis de gerne vil udnytte en længere tid.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ebba Strange) (SF):

Jeg kan berolige fru Tove Jørgensen: jeg mener ikke, at en biologisk far, der i øvrigt ikke har andet end avlet det barn, skal have del i barselorloven. Jeg tænker udtrykkeligt på, at det er den far, der lever sammen med det barn, der skal have den, også uanset om han er biologisk far eller han i realiteten optræder som far. Det vil sige, at det, fru Tove Jørgensen var inde på, i virkeligheden var det, jeg også nævtede, nemlig om de enlige mødre skulle have alle de ni måneder, eller om de kun skal have de seks.

Jeg kan godt se, at det er et stort problem, og jeg er som sagt også blevet spurgt om det andre steder, men i første omgang mener jeg altså, at de kun skal have de seks. Det er også ud fra nogle kvindepolitiske betragtninger: jeg ved, i hvor høj grad man kommer væk fra sit job og fra det sociale fællessliv, der er, når man går på job, hvis man går hjemme og passer sit barn. Jeg mener altså, at seks måneder foreløbig er nok til at tilgodeses det, som vi mener skal tilgodeses, nemlig den gode start for barnet og den gode start for moderen, altså det med at vænne sig til at være mor og det med at give barnet en god start her i livet.

[Ebba Strange.]

Så erklærede hr. Erlendsson pludselig – og det var jo ganske pudsigt – at fremskridtspartiet gik ind for, at der skulle laves vuggestuer ved virksomhederne. Al min erfaring med fremskridtspartiet går ud på, at de ønsker at nedlægge alle institutioner, så det var en lidt besynderlig bemærkning, hr. Erlendsson kom med her.

For at knytte an til det dér kan jeg sige, at det er rigtigt, at jeg personlig har givet udtryk for, at jeg synes, det er bedre, at daginstitutionerne ligger i tilknytning til hjemmene, men det har med en helt anden problematik at gøre. Det har at gøre med, at det på en måde stavnsbinder mødrene, hvis de skal have deres barn i en daginstitution, der er knyttet til virksomheden, og at det meget ofte giver meget lange transportveje for de udearbejdende mødre, hvis de i de kolde vintermorgener skal transportere deres børn over lange afstande. Jeg har selv arbejdet i en institution, der var knyttet til et vaskeri ude i Gladsaxe, hvor mødre kom cyklende med deres børn mange kilometer for at få dem afleveret om morgenen. Det synes jeg ikke er hensigtsmæssigt for børnene.

Så vil jeg da godt sige, siden hr. Erlendsson synes, jeg svarede ham for lidt, at også jeg mener, at mænd er mænd og kvinder kvinder. Naturligvis mener jeg det; fru Grethe Philip har fuldstændig ret i det svar, hun gav hr. Erlendsson på mine vegne. Jeg ønsker bare, at mænd og kvinder i højere grad skal kunne deles om de opgaver, der er knyttet til at have børn og at have et hjem. Når hr. Erlendsson ligesom lægger mig i munden, at jeg skulle synes, det mere var en besværlighed end en lykke at have børn, må jeg sige, at jeg har haft stor fornøjelse af de børn, jeg har, som nu er voksne. Jeg synes, det var besværligt – det er da helt sikkert – men jeg synes da, det var en endnu større lykke, end det var en besværlighed. Men jeg synes, det er så fantastisk vigtigt, at vi giver børnene så god en start her i tilværelsen, som vi kan. Jeg ved, der er mange børn, som får for besværlig en start, bl. a. fordi der er de dårlige muligheder i vores barsellovgivning. Jeg ønsker ikke at straffe mændene med dette forslag, men jeg ønsker at give fædre del i den lykke, det er at være sammen med ganske små børn, noget, som mænd aldrig har haft lejlighed til, så længe vi har haft det industrialise-

rede samfund. Det er i og for sig det, jeg godt kunne tænke mig, at de skulle få den oplevelse, det er, for jeg tror, det ville gavne forholdet mellem fædre og børn for resten af børnenes og fædrenes liv.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Ja, man vil så gerne gavne, og man vil så gerne styre de andre. Jeg tror, at mange fædre har den lykke med deres børn, som de ønsker at have i dag, og at de ikke vil få nogen større ved det lovindgreb, som man ønsker at foretage her.

Jeg synes, vi har talt længe om disse ting. Jeg kunne sige en hel masse mere, men tiden tillader det ikke. Jeg er ikke uenig med fru Ebba Strange i, at det gælder om at skaffe børnene bedst mulige vilkår også i deres opvækst. Fru Ebba Strange siger, at det stavnsbinder mødrene at have børnene ved virksomhederne. Jeg mener nu, at det stik modsatte er tilfældet: det stavnsbinder mødrene at have vuggestuerne i en anden ende af byen end ved virksomhederne på en helt anden måde, og de kommer på en helt anden måde ud af den tilknytning til forholdene uden for hjemmet, som fru Ebba Strange, efter hvad jeg kan forstå, ønsker at fremme mest muligt.

(Kort bemærkning).

Tove Jørgensen (DKP):

Det er meget kort. Det drejer sig kun om, at derved ville kvinderne blive ualmindelig meget afhængige af den arbejdsplads, de på et givet tidspunkt arbejdede på, og de ville kunne presses netop ved, at der var institutionsplads på deres arbejdsplads og måske ikke på en anden, og at børnene skulle skifte, i og med at kvinderne skiftede arbejdsplads. Derfor kan det ikke være tilfredsstillende, at man løser det på den måde. Det er stadig væk sådan, at kvinder, der ammer, kan have lige så meget behov for at have hvile midt på dagen og undgå hårdt stressende arbejde. Til slut vil jeg lige sige, at jeg har prøvet at amme; det tror jeg ikke hr. Erlendsson har.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at beslutningsforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Kjeld Olesen* har meddelt mig, at han på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 1. juni samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Medlem af folketinget *Orla Møller* har meddelt mig, at han på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 31. maj samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Medlem af folketinget *Winnie Russell* har meddelt mig, at hun ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, jævnfør valglovens § 84, stk. 3, 2. pkt., hvorfor hun anmoder om orlov fra og med den 31. maj 1977 samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Udvalget om offentlige arbejder har afgivet betænkning over forslag til lov om hovedstadsområdets kollektive personbefordring. (Lovforslag nr. L 151)

og betænkning over forslag til lov om ændring af lov om udbygning af det storkøbenhavnske S-banenet og om forarbejder for tunnelbaneanlæg i København og Frederiksberg. (Lovforslag nr. L 152)

samt endelig betænkning over forslag til lov om ophævelse af lov om anlæg og drift af en tunnelbane i Københavns kommune. (Lovforslag nr. L 153).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (27/5 77):

Udtræder: Mette Madsen

Nyt medlem: Jens Peter Jensen

Det politisk-økonomiske udvalg (27/5 77):

Udtræder: Kjærulff-Schmidt

Ny stedf.: Halvgaard

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 31. maj kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Orla Møller.*
- 2) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Kjeld Olesen.*
- 3) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Winnie Russell.*
- 4) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*
- 5) *Fortsættelse af anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om kommunernes styrelse.
- 6) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
- 7) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1976–31. marts 1977.
- 8) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for landbrugsvarer m. v.
- 9) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om erhvervsfaglige grunduddannelser.
- 10) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion.
- 11) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om prøveforberedende enkeltfagsundervisning for voksne.
- 12) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om kommuners og amtskommuners bidrag til statslige og private skoler og kurser, lov om fritidsundervisning m. v. og lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v.

13) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om friskoler og private grundskoler m. v.

14) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om gymnasieskoler og studenterkursus.

15) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om hovedstadsområdets kollektive personbefordring.

16) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udbygning af det storkøbenhavnske S-banenet og om forarbejder for tunnelbaneanlæg i København og Frederiksberg.

17) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov om anlæg og drift af en tunnelbane i Københavns kommune.

18) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1974-75.

19) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om standsning af statsforskrivninger til Den internationale Udviklingssammenslutning (IDA) [af Maisted m. fl.].

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 13.24.